

תלמוד בבלי מסכת חולין דף סז עמוד ב

אמר רב ששת בריה דרב אידי: קוקיאני אסירי, מאי טעמא - מעלמא אתו. מתקיף לה רב אשי: אי מעלמא אתו, לישתכחו דרך בית הריעי! איכא דאמרי, אמר רב שישא בריה דרב אידי: קוקיאני שרו, מאי טעמא - מיניה גבלי. אמר רב אשי: פשיטא, דאי מעלמא קא אתו - לישתכחו דרך בית הריעי! והלכתא: קוקיאני אסירי, מ"ט - מינם ניים, ועיילי ליה באוסייה תולעים. דרני דבשרא - אסירי, דכוורי - שריין. אמר לה רבינא לאימיה: אבלע לי ואנא איכול. א"ל רב משרשיא בריה דרב אחא לרבינא: מאי שנא מהא דתניא +ויקרא י"א+ ואת נבלתם תשקצו - לרבות את הדרנים שבבהמה? א"ל: הכי השתא! בהמה - בשחיטה הוא דמשתריא, והני, מדלא קא מהניא להו שחיטה - באיסוריהו קיימן; אבל דגים - באסיפה בעלמא מישתרי, והני כי קא גבלן - בהיתרא קא גבלן.

רש"י מסכת חולין דף סז עמוד ב

קוקיאני - תולעים שבכבד ושבריא.

מעלמא אתו - שבלעתן הבהמה עם האוכלים ותחלתן שרצו על הארץ.

מינה גבלי - לשון גדלי מן הבהמה עצמה הן גדלין ולא שרץ הארץ נינהו.

מינם ניים ועיילי ליה באוסייה - כשהבהמה ישנה נכנסים בחוטמה ומשם לקנה ריאה וכבד הלכך לא משתכחי דרך בית הרעי.

דרני - תולעים הנמצאים בין עור לבשר כשמפשיטין הבהמה ובלע"ז גרביליי"ש.

אסירי - וטעמא מפרש לקמיה.

דכוורי שרי - וטעמא כדמפרש רבינא.

אבלע לי - דכוורי בתוך הדגים תני אותם שלא אראה ואקוץ במ.

בשחיטה משתריא - ואלו שגדלו בתוכה עד שלא נשחטה באו מאיסור אבר מן החי ושחיטת הבהמה לא אהניא לדידהו שהרי יש להם חיות לעצמן ואע"ג דשליל מותר בשחיטת אמו מכל בבהמה תאכלו נפקא לן לקמן אבל הכא באיסוריהו קיימי.

תוספות מסכת חולין דף סז עמוד ב

קוקיאני אסירי - פי' הקונטרס תולעים שבכבד ושבריא וקשיא לר"ת דלאידך לישנא דשרי תקשי ליה מברייתא דבסמוך דואת נבלתם תשקצו לרבות דרנים שבבהמה אע"ג דמינה קא גדלי אלא אומר ר"ת דבדגים איירי הכא והא דאמר כי ניים עייל ליה באוסיא אשכחן בדגים כי האי גוונא בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף עג:): דאמר רבה בר בר חנה חזינא ההוא כוורא דיתבה ועיילא ליה טינא באוסייה.

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף סז עמוד ב

מוראנא דנשרא אסירין דכוורא שרי, פי' תולעים שנעשים לה לבהמה בין עור לבשר וכן לדגים ומשו"ה שבדגים שרו דהנהו ודאי מיניה קא גבלי דלא דמי לקוקני שהן הנמצאים במעי הדג דאתו ליה מעלמא ומשו"ה אסירי כדאמרינן דמינם נאים כוורא ועאיל באוסייה, וטעמא דפלגינן בין דבשרא לדכוורא כדמפרש ואזיל בהמה בשחיטה משתריא וא"א לקצת ממנה בלא שחיטה הילכך ה"נ אע"ג דמינה גבלי כיון דלא אפשר להו בשחיטה אסירי אבל דגים דבאסיפה בעלמא משתרו כי קא גבלי בהיתרא קא גבלי, אבל הרב בעל התרומות ז"ל נראה שפין קוקיאני הנמצאים מחיים בין בבהמה בין בדגים לא שנא שנמצאו בראש או בבני מעים ואפילו בגוף החתיכה אסורין, וק"ל (דאיכא) [דא"כ] מוראנא דכוורא דמשתרו איצטרכינן לפרושי שהם הגדלים בחתיכת הדג לאחר מיתה וא"כ אפי' דבשרא נמי כה"ג [שרי] דהיא שעתא לא בעיא שחיטה וכי קא גבלי בהיתרא קא גבלי דלא אסרו מוראנא דבשרא אלא בשתלע מחיים אבל בשתלע לאחר מיתה ל"ש דבשרא ול"ש דכוורא שרי דה"ל כפרי שתלע אחר שנתלש ודוקא בשלא פרשו על גב החתיכה אבל פרשו ע"ג החתיכה אסירי וכדאמרינן בפירשה על גב תמרה דסלקא בתיקו ולחומרא, וכתב הרב בעל התרומות ז"ל דאע"פ כן התולעים הנמצאים בקערה שנפלו מן הבשר מותרין, ומיהו הא אתיא שפיר לגרסתו של רש"י ז"ל שגורס למעלה פירשה ומתה מהו דמשמע דאם פרשה לאחר מיתה פשיטא להו דשריא אבל לגירסת ר"ח ז"ל שגורס פרשה מתה מהו כלומר פרשה אחר שמתה וסלקא בתיקו לא נפקא לן מינה מידי דכיון שפרשה אע"ג דלא פרשה עד לאחר שמתה אסורה מספק.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ב

הלכה יג

אלו המינין שנבראין באשפות ובגופי הנבלות כגון רמה ותולעת וכיוצא בהן שאינן נבראין מזכר ונקבה אלא מן הגללים שהסריחו וכיוצא בהן הן הנקראין רומש על הארץ, והאוכל מהן כזית לוקה שנאמר ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ ואע"פ שאין פרין ורבין, אבל השרץ השורץ על הארץ הוא שפרה ורבה מזכר ונקבה.

הלכה יד

אלו המינין הנבראין בפירות ב ובמאכלות אם פרשו ויצאו לארץ אף על פי שחזרו לתוך האוכל מי שאכל מהן כזית לוקה שנאמר לכל השרץ השורץ על הארץ לאסור אלו שפרשו לארץ, אבל אם לא * פרשו מותר לאכול הפרי והתולעת שבתוכו.

הלכה טו

במה דברים אמורים שהתליע האוכל אחר שנעקר מן הארץ, אבל אם התליע והוא ג מחובר, אותה התולעת אסורה כאילו פירשה לארץ שעל הארץ נבראת ולוקין עליה, ואם ספק אסורה, לפיכך כל מיני פירות שדרכן ד להתליע כשהן מחוברין לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת, ואם שהה הפרי אחר שנעקר * שנים עשר חדש אוכל בלא בדיקה שאין תולעת שבו מתקיימת שנים עשר חדש.

הלכה טז

פרשו לאויר ולא נגעו לארץ, או שפרשו מקצתן לארץ, * או שפרשו אחר שמתו, או שנמצאת תולעת על הגרעינה מבפנים, או שיצאו מתוך האוכל לתוך אוכל אחר, כל אלו אסורין מספק ואין לוקין עליהן.

הלכה יז

תולעת הנמצאת במעי ה הדגים ובמוח שבראש הבהמה והנמצאת בבשר אסורה, אבל דג מליח שהתליע הרי התולעת שבו מותרת, שהן כפירות שהתליעו אחר שנעקרו מן הארץ שמותר לאכלן כולן כאחת בתולעת שבתוכן, וכן המים שבכלים שהשריצו הרי אותן שרצים מותר לשתותן עם המים שנאמר וכל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אותם תאכלו, כלומר במים ובימים ובנחלים הוא שאתה אוכל את שיש לו ואין אתה אוכל את שאין לו אבל בכלים בין שיש לו בין שאין לו מותר. +/השגת הראב"ד/ אבל דג מליח וכו'. כתב הראב"ד ז"ל /א/ /א/ שבוש הוא זה שאף בשר מליח תולעתו מותרת אבל מה שאמרו מורא דבשרא אסירי דכוורי שריין תולעים שהיו בו מחיים קאמר ודכוורי שרי דחיי הדגים כמיתתן דמו עכ"ל. +

הגהות מיימוניות הלכות מאכלות אסורות פרק ב הלכה יז

[ה] וכן פר"ת הא דאמרי' הילכך קוקאני אסירי שהם תולעים שבדג שבאו בו מחיי הדג דאין לפרש תולעים שבבשר דאם כן היאך היה רב ששת חולק על הברייתא דתניא את נבלתם תשקצו לרבות דרנין שבבהמה והיאך היה הוא מתירה כדאיתא התם ודרנין הם תולעים הנמצאים בכבד או בחתיכת בשר שבאו שם מחיי הבהמה כדפרי' אבל אם לאחר מיתה באו התולעים בחתיכה מחמת סרחון הבשר או בדג או בגבינה אז אפילו התולעים מותרים אע"ג דפרשו על גג תמרה אסור ה"מ כשפרשו מחיים אבל התולעים שנמצאים מתים בקערה שנפלו מן הבשר שנסרח אין בכך כלום וגם אין לחוש שפירשו מחיים חוץ לחתיכה דמסתמא אותם שהיו לחוץ נפלו כשהדיחו בשר וכן התולעים הגדילים במים וכו' כבעמוד ע"כ מספר התרומה והמצות ע"כ:

מגיד משנה הלכות מאכלות אסורות פרק ב

הלכה יז

...ונראה שרבינו סבור שכל התולעים הנמצאים בדג מחיים אסורין וזהו קוקאני דאסירי והטעם מפני שאינן מתהוים ממנו אלא נכנסים לו דרך נחיריו ושאמרו דכוורי שריין הוא כשהתליעו אחר מיתה ודכותה בבשרא אסירי. וז"ש דרני דבשרא ולא אמרו דבהמה משמע דאפילו לאחר מיתה אסירי ונתנו טעם לדבר לפי שבשר הבהמה אינה מותרת אלא בשחיטה וכל דבר חי שיצא ממנה אפילו לאחר מיתה אסור כיון שאי אפשר לו בשחיטה אבל הדגים אינם צריכים שחיטה וכל דבר הגדל ממנו בהתר הוא גדל וכמו תולעת הפירות ואף בדגים אם פירשו אסורין כמו כל פירות. זה נראה דעתו ז"ל:

ובהשגות א"א זה שבוש שאף בשר המליח כו'. וזו היא שיטת האחרונים ז"ל והם מפרשים קוקאני אסירי והם הנמצאים במעי הדגים דבהנהו איכא למימר דמעלמא אתו אבל הנמצאים בדגים אפילו מחיים בין עור לבשר שרו דליכא למימר מעלמא אתו אלא ממנו הם גדלים ודכוותה בבהמה שנעשו מחיים אסירי אבל אותן שגדלו אחר מיתה אפילו דבשרא שרו וזה דעת הרשב"א ז"ל. וכתב הוא ז"ל ודוקא בשלא פירשו ע"ג החתיכה אבל פירשו אפילו על גבי החתיכה אסירי ואפי' פירשו לאחר מיתה אסירי מספק עכ"ל ז"ל:

וכן המים שבכלים וכו'. ברייתא שם:

טור יורה דעה סימן פד

כל תולעים הנמצאים בבהמה לא שנא במעיה ולא שנא בין עור לבשר כולן אסורים והנמצאים בדגים במיעיהם אסורין בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרין והגדלים בבשר ודגים ובגבינה המלוחים מותרין כל זמן שלא פירשו וכתב א"א הרא"ש ז"ל הילכך תולעים הנמצאים בקערה שנפלו מן הבשר מותרין ולא חיישינן שמא פירשו מחיים חוץ לחתיכה דמסתמא אותן שפירשו מחיים נפלו כשהדיחו הבשר ואלו נשאר בבשר ועתה יצאו כך כתב בספר התרומות וראוי היה לחוש כשנתן הבשר בקדירה במים צוננין אולי פירשו לדופני הקדירה ולא היו רביתיהו ונהגו להתיר ע"כ

בית יוסף יורה דעה סימן פד

טז... וכתבו התוספות (זו: ד"ה קוקיאני) והרא"ש (סי' טו) והרשב"א (שם ד"ה א"ר משרשיא, תוה"א ב"ג ש"ג פג): שרבינו תם הקשה על מה שפירש רש"י בקוקיאני ופירש דבדגים מיירי וכתב הרשב"א (שם) וכן פירשו הגאונים וברוב הספרים גרסינן בהדיא והלכתא קוקיאני אסירי מאי טעמא מינן ניים כוורא ועייל באוסייה דאלמא בדגים מיירי וכך היא ג' הרי"ף ז"ל (כד.) ומשמע דלא אסר רבינו תם בדגים אלא הנמצאים במעים וכיוצא בהם דאיכא למימר בהו דאתו מעלמא אבל הנמצאים בבשר הדג שרו דמיניה קא גבילי וכ"כ הגהות אשיר"י (שם הג"ה ב). ונ"ל דלגירסת רש"י נמי אסירי תולעים שבמעי הדגים דהא איכא למימר בהו נמי דמעלמא אתו ועיילו ליה באוסייה ונתבאר דברי רבינו: והגדלים בבשר ודגים ובגינה המלוחים מותרים כל זמן שלא פירשו. כ"כ הרא"ש ז"ל שם וז"ל ודוקא הני דמחיים אסירי אבל תולעים הגדלים בבשר אחר שחיטה או בדגים או בגבינה מותרים ואף על גב דפירשו על גבי תמרה אסירי דמיקרי שרץ השורץ על הארץ הני מילי כשפירשו מחיים אבל תולעים מתים הנמצאים בקערה שנפלו מן הבשר אין לאסור דלא חיישינן שמא פירשו מחיים חוץ לחתיכה וכו' עד ונהגו להתיר והמרדכי (סי' תרמו) כתב ג"כ כדברי בעל התרומה (סי' לו) וכ"כ הגהות מיימוניות פ"ב (מאכ"א אות ה) בשם ספר המצות גדול (לאוין קלב מד): ודבריהם אינם אלא לגירסת רש"י פירשה ומתה מהו אבל לדברי הגורסים פירש מת מהו כמו שנתבאר בסימן זה תולעים הנמצאים בקערה אסורים שאע"פ שלא פירשו עד לאחר שמתו אסורים דהא סלקא בעיין בתיקו וכתב בהגהות שערי דורא (סי' מז ס"ק ב ד"ה והרא"ש) על דברי הרא"ש הכי נהוג שלא להקפיד לאכול דגים שיוצאין מגופן תולעים לבנים ורגילין לצאת מקצת ולחזור דהיינו רביתיהו לצאת מקצת ולחזור: וכתבו הגהות (אשר"י סי' טו הג"ה ג) תולעים שבגבינה כתב ראב"ן (סי' רסו רסז) דאסורים וראב"ה (סי' אלף צג) בשם רבינו יואל כתב דמותרים אפילו פירשו לגמרי ורבי שמואל נמי מתיר שבדגים אפילו אם פירשו לגג הדג וכן בבשר המתלעת מחמת חום ואפילו פירש לגג החתיכה וכן שבגבינה היינו רביתיהו ולא דמיא לפירש לגג התמרה דאין דרכו להיות אלא בגרעינין וראב"ה מתיר אפילו פירשו לגמרי עכ"ל. וסברות אלו דראב"ה ור"ש כתב המרדכי (סי' תרמו) וז"ל ראב"ה כתב קבלתי מאבא מארי דתולעים הנמצאים בדגים ובגבינה מותרים וכן בבשר בהמה דאין בהם משום אבר מן החי ולא משום שרץ השורץ על הארץ אבל פירות שגידולם מן הקרקע איכא למיחש משום שרץ השורץ על הארץ ואהני הוא דאיבעיא לן פירשו לאויר העולם מהו ורשב"ט מתיר שבדגים ושבגבינה אפילו פירש לגב הגבינה משום דהיינו רביתיהו אבל אם פירשו לגמרי ודאי אסורים ובהגהות שערי דורא (סי' מז ס"ק א ד"ה כתב בא"ז) כתב אחר דברי אור זרוע (סו"ס תלז) רבים נהגו היתר בתולעים של גבינות לאכלן בהדיא אפילו שקופצין הנה והנה בקערה אבל הרשב"א כתב בחידושו (זו: ד"ה מוראנא) כשהתליע לאחר מיתה לא שנא דבישרא לא שנא דכוורא שרו ודוקא בשלא פירשו ע"ג חתיכה אבל פירשו ע"ג חתיכה אסירי וכדאמרין (זו:): בפירשה ע"ג תמרה דסלקא בתיקו ולחומרא: והרמב"ם כתב בפרק ב' (מהמ"א הי"ז) תולעת הנמצאת במעי הדגים ובמוח שבראש הבהמה והנמצאת בבשר אסורה אבל דג מליח שהתליע הרי תולעת שבו מותרת שהן כפירות שהתליעו אחר שנעקרו מן הארץ שמותר לאכלן כאחת בתולעת שבתוכן ע"כ וכתב הרב המגיד נראה שרבינו סובר שכל התולעים שנמצאים בדג מחיים אסורים וזהו קוקיאני דאסירי והטעם מפני שאינם מתהוים ממנו אלא נכנסים לו דרך נחיריו וכשאמרו דכוורי שריין הוא בשהתליעו אחר מיתה ודכוותה בבישרא אסירי וזהו שאמרו מורנא דבישרא ולא אמרו דבהמה משמע דאפילו לאחר מיתה אסירי ונתנו טעם לדבר לפי שבשר הבהמה אינה מותרת אלא בשחיטה וכל דבר חי שיצא ממנה אפילו לאחר מיתה אסור כיון שאי אפשר לו בשחיטה אבל הדגים אינם צריכים שחיטה וכל דבר הגדל ממנו בהיתר הוא גדל וכמו תולעת הפירות ואף בדגים אם פירשו אסורים זה נראה דעתו ז"ל ובהשגות (שם) אמר אברהם זה שיבוש שאף בשר המליח תולעתו מותרת אבל מה שאמרו מורנא דבישרא אסירי דכוורי שריין תולעת שהיו בו מחיים קאמר ודכוורי שריין משום דחיי הדגים כמיתתן דמי ע"כ וזו היא שיטת האחרונים ז"ל וזהו דעת הרשב"א וכתב הוא ז"ל ודוקא שלא פירשו ע"ג חתיכה אבל פירשו אפילו ע"ג חתיכה אסירי ואפילו לאחר מיתה אסירי מספק עכ"ד וכבר נתבאר לעיל דברים אלו:

שולחן ערוך יורה דעה סימן פד סעיף טז

כל תולעים הנמצאים בבהמה, מב בין שהם בין עור לבשר בין שהם במעיה, אסורים. מג והנמצאים מב] בדגים <כא> במעיהם, אסורים; בין עור לבשר או בתוך הבשר, מותרים. מד (מג] ואפילו פירשו קצת וחזרו, מותרין, כי כן רביתיהו לפרוש קצת ולחזור) (הגהת שערי דורא). מד] והא דאסרינן, דוקא דמחיים, אבל <כב> הגדלים בבשר אחר שחיטה, או בדגים ובגינה, מותרים, כל זמן שלא פירשו. הלכך תולעים הנמצאים בקערה, שנפלו מן הבשר, מותרים מה מה] לדעת המתירים, והוא שפירש מת. ולא חיישינן <כג> שמא פירשו מחיים חוץ לחתיכה, דמסתמא אותם שפירשו מחיים נפלו כשהדיחו הבשר. ויש מי שאוסר התולעים המתהוים לאחר שחיטה מכל דבר הטעון שחיטה. הנה: ונהגו להקל, כסברא הראשונה (ע"פ מרדכי דפרק אלו טריפות). עוד מן] נוהגים בתולעים של גבינה לאכלן, מו אע"פ שקופצין הנה והנה (יב) על הגבינה. אבל אם פירשו לגמרי, אסורים אותן (מהרא"י ובארוך כמ"א דין י'). מיהו אם נתערבו בשאר מאכל, ולא יכולין להסירן משם, מז אין אוסרינן המאכל, כי מז] יש מתירין אותם בכל ענין (או"ה שם). מח וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ (עד"מ).

שו"ת שבת הלוי חלק ד סימן פג

כבוד ידידנו הה"ג המופלג טובא בתורה והלכה כש"ת מוהר"ר שמואל שמעלקא פרידמאן שליט"א מו"צ התאחה"ר בארה"ב. אחדשה"ט וש"ת.

לנכון קבלתי זה כמה שבועות מכתבו הארוך בענין נדון הסעבעלפיש - שהוצע לי גם בהיותי שמה וגם הגה"צ מהר"י גרינואלד שליט"א גאב"ד פאפא העירני לכך, ואם אמנם זמני המועט ובפרט בתקופה הזאת אינם מרשים לי להאריך כאשר עם לבבי מ"מ אכתוב הנלענ"ד בקצור, ואבוא על סדר קונטרסו. והוא אודות דג הנ"ל שלפי דעת חוקרי אומ"ה נתברר להם שהתולעים הנמצאים בבשר הסעבעלפיש נתהוו באופן כזה שיש במים איזה דג טמא שנקרא סיעל פיש שיש בתוכו תולעים, ואותם תולעים מטילים ביצים והדג הנ"ל זורק אותם לתוך המים, ובאים אח"כ מיני דגים שנקראים שרימפ פיש ובולעים אותם הביצים ובתוך מיעיהם של הדגים הנ"ל נולדו תולעים מאותן ביצים, ואח"כ באים עוד מינים אחרים הנקראים כדפיש ובולעים אותם השרימפ פיש כולו כאחד, והשרימפ פיש נתעכל בתוך הכד פיש, ונשארים התולעים קיימים בתוך הדג כד ורוחשין התולעים משם לבשר הדג ובין אותם כד פיש נמצא מינים שקורין סעבעל פיש והספק על דין תולעים הנ"ל, ע"פ אמרם ז"ל חולין ס"ז ע"ב ובשו"ע יו"ד סי' פ"ד דתולעים הנמצאים במיעיהן של דגים אסורים דמעלמא אתו ונכנסו דרך החוטם, והנמצאים בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרים דמהם גדלי.

והשתא למעשה לפי עדותם דנמצאים תולעים בבשר הדגים הנ"ל ולא מיני' קא רבי אלא מבחוח, וכ"ת חתר למצא להם היתר גם לפי עדותם, ולבבי לא כן ידמה, והנה בעצם עדותם שהוא לכאורה סתירה למסקנת חז"ל והשו"ע שם, יש לעיין בזה דלשון הש"ס חולין שם דרנא דכוורי ודרנא דבשרא, וסבור אני לומר דחכמינו ז"ל שהם בקיאים בסתרי טבע אלקים ידעו ששם זה הולם רק תולעים שבודאי נבראו מתוך הבשר של דגים או של בהמה ואין ספק על מוצאם דודאי מיני' קא גבלי, וע"כ החליטו דשל בשר אסור דבשחיטה תליא, ושל דגים מותר, אבל קבעו זה רק על סוג זה הידוע דנברא ודאי מתוך הבשר עצמו, אבל סתם תולע הנמצא בתוך בשר הדג ואין לנו הבקיות לדעת אם זה סוג דרנא שנזכר בחז"ל עדיין אין בידינו להתיר וע"כ קוקייני אסורים בכל מקום שנמצאים, ודרנא מותרים, וע"ש בחולין בלשון המאירי תראה כן, אלא דלשון הטור ושו"ע סי' פ"ד לא משמע כן דמריהטי לשונם משמע דאסתם תולעים הנמצאים בבשר דגים שייך לומר דמיני' קא גבלי, וצ"ל דהראשונים פליגי בזה אם סתם תולע הנמצא בבשר דג או בין עור לבשר נדון להקל כמורנא או לא, אבל לכ"ע משכחת גם ההיפך, ועיי' היטב בלשון המהרש"ל ביש"ש בחולין שם ובתשובת בית אפרים יו"ד סי' כ"ה, ובאמת נתיישב בזה קצת שיטת הרמב"ם פ"ב הי"ז ממאכלות איס' שפסק דתולעת הנמצאת בבשר דג חי אסורות אבל דג מליח שהתליע הרי תולעת שבו מותרת, הנה ברישא בדג חי לא קאמר שהתליע אלא מדבר מתולעת הנמצא בו, דאין ידוע לנו האיך הי' תחלת התהוות התולעת בעוד שהי' הדג במים ע"כ מן הסתם אסור, דכיון דמסקנת הגמ' דקוקייני אסורים אנו חוששים דהוא מסוג קוקייני ונכנסו בבשר מחיים, משא"כ חתיכת דג שהתליע לפנינו דמיני' קא גבלי הרי תולעת מותרת, וי"ל בזה השגותיו של הראב"ד, אלא שאין רצוני להאריך יהי' איך שיהי' לענ"ד לכ"ע משכחת לה מציאות זה אם יתברר שישנם גם בבשר הדגים תולעים אסורים דלאו מיני' קא גבלי וההבדל בין הראשונים רק בסתם אם מחזיקין להקל, דבזה דעת הטושו"ע להקל.

ולא באתי כאן לקבוע אם עדותם נכון או לא דודאי פיהם דבר שוא ושכיח טעותא גביהו, מ"מ אם יתברר שכדבריהם כ"ה שיש תולעת כזה ושרשו מבחוח אין לענ"ד בזה סתירה לדברי חז"ל הקדושים ע"פ מש"כ למעלה, וזה דלא כמש"כ כב' ועשה השוואה בין נושאים שאינם דומין זל"ז.

ובגוף היתר הראשון שכ' כב' דכ"ז דהשרצים לא שרצו במים לא נקראו שרץ המים, ויוצא לו מזה דכיון דהתולעים לא יצאו למים עד שכד פיש בלע את השרימפ פיש ושמה נמצאים בסוג הנקרא סעבעל פיש א"כ עדיין לא נקרא עליו שם שרץ המים, לפי דעתי אין דומה כלל דהא נסתפק הש"ס ס"ז ע"ב מפרי לפרי מהו ונשאר בתיקו דאורייתא לחומרא, ופרש"י דהספק כיון דלאו אמה הוא שורץ קרינן בי' אף על פי שנתהוה בתלוש, ומכ"ש מדג זה למין דג אחר דלאו אמה היא, ועכ"פ מידי ספיקא דאורייתא לא נפקא דנשאר הש"ס בתיקו וקיי"ל כן סי' פ"ד ס"ד, ועוד י"ל דהכא בנ"ד לאו ספק הוא כלל והוא ודאי שריצה דאורייתא דדוקא התם דמתמרה לתמרה ולא ראה אויר נקרא ממש דבר א' וגם זה רק ספיקא, אבל מדג זה לדג מין אחר שהוא משונה בטבע גם לענין התלעת להיות נקרא אמו פשיטא דנקרא שריצה, ושוב ראיתי בסוף מכתבו שכב' הרגיש בש"ס הנ"ל, וכ' איזה סברות דהכא עדיף מפרי לפרי ובמח"כ לא מתקבלים על הלב, וגם י"ל כאמור דהכא בודאי נקרא שריצה ועכ"פ אין לי ראייה להיפך.

אמנם בלאו הכי הדבר מוכח לאיסור כיון דהתולעים יצאו מביצת דג טמא, ומה שכבודו רצה לדמות זה לפלוגתת הרמב"ם והרשב"א בביצת שרץ שריקמה חולין ס"ד דדעת הרשב"א דוקא ביצת השרץ לא ביצת עוף טמא שרקמה, וממילא הה"ד ביצת שרץ המים שריקמה, ושוב כ' לצדד להיתר גם לדעת הרמב"ם פ"ג ממאכא"י"ס ה"ח דאוסר גם ביצת עוף טמא שריקמה, וכ' דהה"ד בנ"ד אף על פי שיצא מהביצה כיון שעדיין לא בא לאויר העולם אינו אוסר.

במח"כ איני מסכים לזה כלל דפלוגתת הרשב"א עם הרמב"ם היינו ברקמה שעדיין נתרקם בתוך הביצה ולא חל עליו שם שרץ כלל, בזה דעת הרשב"א דדוקא ביצת השרץ שריקמה אסורה, ולדעת הרמב"ם גם בשאר איסורים, אבל כשיצא כבר התולעת מתוך הביצה כיון דגם הביצה מין איסור הוא אין שום מקום להתיר, ומה זה דומה לפרי שהתליע בתלוש דשוש

התולעת ואמו הפרי גופא כמש"כ רש"י דלא נקרא עליו שם שרץ עד שיצא לחוץ משא"כ בנולד מתוך הביצה, וממילא אין צריך לפלפל כאן בדין היוצא מן הטמא שהאריך בזה כב'.

**ואמנם בגוף השאלה אי אפשר להכריע הכרעה גמורה עד שנדע אם יש רגלים לדבר למה שאומרים המדענים הגוים האלה, איברא אם נתברר שיש מקום לאמת דבריהם קשה עלי להתיר ע"פ היסודות שכ' כ"ת, והריני מברך את כב' שיזכה להרביץ תורה והוראה, כאות נפשו היקרה. +ע"ע ח"ז סי' קכ"ז - ג+
ונפש ידידכם דוש"ת מצפה לישועה קרובה**

שו"ת שבט הלוי חלק ז סימן קכזג

... והנמצאים בדגים במעיהם אסורים בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרים, עיין היטב בשו"ת שבט הלוי ח"ד סי' פ"ג לדון ממה שנתברר דיש סוג דגים טהורים שבולעים דגים שנמצאים בהם תולעים ששרשם מביצי תולעים שפלט דג הטמא והדג הנזכר בולע את דג האחר ונתעכל הבשר והתולעים נשארים ונכנסים בבשר דג הטמא, והרי לא מני' רבו, וא"כ צע"ג סתימת השו"ע והפוסקים להקל בכל אופן בתולעים הנמצאים בבשר דג החי, ובש"ס י"ל דהי' ידוע להם דבמין דרנא כ"ה דודאי מבשר הדג עצמו גבלי, משא"כ סתימת הפוסקים והשו"ע, וא"כ אנחנו לא נדע מה להתיר ומה לאסור יעש"ה בשבט הלוי בארתי באורך וגם ישבתי שם דעת הרמב"ם פ"ב ממאכא"ס שפוסק דתולעת הנמצא בבשר דג חי אסור יעש"ה אכמ"ל.

לענין תולעים הנמצאים על הדגים מבחוץ ובפרט במין קארפן עיין בתשובת אמרי יושר ח"ב סי' י"א דהשואל רצה ליתן פנים מסבירות להתירם דמגוף הדג רבו ומזוהמתם, והגאון אמרי יושר הסכים לצד זה דאם מיני' רבו מותרים אעפ"י שנמצאים ע"ג הדג מבחוץ אבל לאחר מו"מ ארוך סיים דהואיל דנוגע לאיסור דאורייתא וכמה לאוין תלויים בה אין בכוחו להכריע וצריך לברר ע"י חכמי הטבע, וגדול שבאחרונים הגאון חזון איש יו"ד סי' י"ד ס"ק ח' - ט', כ' דנתברר שבאים מבחוץ ופריים ורבים במים ונפלים על הדגים ודבקים בהם למצוץ דמם ושמנם, וא"כ בטל הספק ואסורים דרך ודאי משום שרץ המים וכ"ה סוגיא דעלמא בזמנינו.

מה שפירסם הגאון רבי משה מרדכי קארפ שליט"א

את דעתו הגדולה של מו"ר הגאון הגדול רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א
לאחר שראינו שיש עדיין שפקפקו בדבר, ניגשתי עם הדגים אל הגאון רבי משה מרדכי קארפ שליט"א מקריית ספר עם כמה סוגי דגים שיש בהם נגיעות במעיים ובבשר, כולל תולעת אניסאקיס חיה שהייתה בתוך דג בקלה ים תיכונית שנידוגה באותו ים בחופי ארץ ישראל. ולאחר שראה את הנתונים הזדעזע מכמות הלאוין שאנשים נכשלים בלא משים לב. ועלה לפני מו"ר הגרי"ש אלישיב שליט"א עם הדגים ולאחר שבירר וראה את הנתונים, הורה בבירור את הדין הלכה למעשה ומובא לקמן אות ה.

מכתב זה פורסם ברבים בעיתונות החרדית בארץ ישראל

פ"ר' שמיני לסדר "והתקדשתם והייתם קדושים"

לאפרושי מאיסורא

- א. אודות תולעים בדגים, נתבקשתי ע"י מרן שליט"א לבדוק השמועות בדבר, ולאחר בדיקה מקיפה של הדגים עצמם והתולעים, ולאחר שהובאו הדברים בפני מרן שליט"א וציוה לפרסמם כדי לעורר את הציבור ולהזהירם.
- ב. דגי בקלה צעיר הוחזקו כולם כמעט ללא יוצא מן הכלל – עם תולעים במעיים האסורים מדאורייתא כדין שרץ המים. ולכן אם אופים אותם או מטגנים אותם שלמים בלא לנקותם ולשטפם היטב מתולעים הדבוקים בבשר, עלולים להכשל באכילת תולעים רבים ה' ירחם.
- ג. חתיכות פילה של בקלה נקיים אין חשש תולעים וכן בנסיכת הנילוס אין חשש.
- ד. ביצי דגי מטיאס מלאים תולעים והסלט העשוי מהם הנקרא "איקרא" אם לא בדקו היטב וניקו אותם היטב אסור באכילה.
- ה. בחתיכות דג מלוח חתוכות ונקיות אין כל חשש. אבל הקונים דגי מטיאס שלמים מן החבית צריכים לנקותם היטב היטב שלא ישאו תולעים.
- ו. ישנם דגים המוחזקים עם הרבה תולעים במעיים, ואותה התולעת נמצאת גם בבשר, ובבדיקת דגים כאלו כגון סול או סלומון מהים (לא נורווגי) נמצאו תולעים בבשר עצמו וחלקם חצי בבשר וחצי מחוצה לו, ודעת מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, מכיון שהדג מוחזק בתולעים במעיים, אזי יש לחוש לאיסור תורה שבאו התולעים האלו מבחוץ, החשש הנ"ל דווקא בדגי ים, ובשאר דגים הבאים מן הבריכות אין בהם חשש להם אבל יש בהם חשש טפילים חיצוניים וטעונים פיקוח והדברים ידועים ומפורסמים.
- ז. הסלומון הנורבגי שבא מנורבגיה או מצ'ילה אין בו חשש תולעים במעיים ובבשר. [אבל עדיין לא יצאנו מידי חשש כינת הסלומון המצויה ע"ג העור, ע"כ יש לגרד היטב בסקוטש או לשפשף במברשת קודם השימוש]. וכן דג הסול הבא מהולנד לא הוחזק בתולעים ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת הטוב.

וע"ז באעה"ח

משה מרדכי קארפ

באשות הרה"ג שניאור זלמן רווח שליט"א

המכון למצוות התלויות בארץ

הבהרה מגדולי ישראל בעניין תולעת אניסאקיס

מִן הַגְרִי"ש אִלְיָשִׁיב וּמִן הַגְרִי"ש וַאֲזַנְרִי, שָׁבוּ וְהִבְהִירוּ אֶת דְּעָתָם, כִּי לִגְבֵי תוֹלַעַת הָאֲנִיסָאקִיס, הַנּוֹמָצֵת בַּחֲלָק מֵהַדְּגִים, יֵשׁ לַחֲשׂוֹשׁ לְאִיסוּרֵי תוֹרַת יו"ר הַמִּכּוֹן לְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאֶרֶץ, הַגְרִי"ש רוּחַ, מִסְבִּיר עַל הַבְּעִיּוֹת שֶׁבְּתוֹלַעַת הָ"אֲנִיסָאקִיס", וְגַם מְדַרְךְ, בְּאִילוֹ דְּגִים הֵם מְצוּיִים וְכִיצַד יִתֵּן לְבִדּוּק אֶת הַדְּגִים

בנוסף, הדברים גם נראים לעין כל גם למי שאינם מומחים, בכך שבאותם דגים ממש, כאשר הם בים הפתוח, הם נגועים בהרבה תולעי אניסאקיס וכאשר הם בבריכות ובכלובים בים, הם נקיים לחלוטין. בנוסף, תולעים אלו הקיימים במעי הדג, אינם נכנסים לבשר הדג, אלא לאחר מיתת הדג, ומעבר לכך שכן הוא בטבע שברא הקב"ה בעולמו, שכל בעל חי, כשהוא חי, הוא מתנגד לכניסת בעל חי אחר אל בשרו. גם המציאות מלמדת אותנו, כאשר בדגים שמקפאים אותם עם המעינים שלהם, כגון דגי ההרינג והבקלה מארגנטינה, יש תולעי אניסאקיס לרוב במעינים, אולם הם נקיים לחלוטין בבשר. מאידך, דגים שקודם ההקפאה מוציאים את בני המעינים, אזי תולעי האניסאקיס הנשארים בדפנות הבטן, חודרים אל הבשר ולכן מוצאים תולעים אלו גם בדפנות הבטן של דגים אלו, וגם בבשר הדג, ולעיתים מוצאים את התולעים כשהם חציים בפנים וחציים בחוץ.

כפי שפרסמנו במהלך השנים האחרונות לציבור הרחב, במודעות ופרסומים רבים, אודות תולעת "אניסאקיס", שהגם שהיא נמצאת גם בבשר הדגים, מכל מקום היא אסורה כדן שרץ המים, ואין לגביה את ההיתר שנפסק להלכה, אודות "תולעים שבבשר הדג". וכבר בעבר הבאנו את דעתם של רבותינו פוסקי הדור זצ"ל ויבלח"טא מפוסקי דורנו שאסרו תולעים אלו.

בשבעות האחרונות העלינו את הסוגיא שוב מחדש אצל גדולי ישראל שליט"א ודעתם, הלכה למעשה, נתפרסמה וגם נכתבה, לאיסור.

נציין את דעתו של מן הגרי"ש אלישיב שליט"א, שאמר לגאב"ד חניכי הישיבות הגר"מ גרוס שליט"א והגרמ"מ קארפ שליט"א, שנכנסו אלו ושאלו בנושא. מן ביקש לדעת את דעתו של מן הגרי"ש ואזנר שליט"א. בעקבות זאת, נאמן ביתו של בעל שבת הלוי, הגרמ"ש קליין, נכנס למורו ורבו ושאל בנושא. מן בעל שבת הלוי חזר על הדברים ועל כך, שיש להחמיר ולאסור תולעת זו, וכפי שכתב וכן בספריו שתי תשובות בארוכה לאסור תולעת זו, שנמצאת גם בבני המעינים וגם בבשר הדג. הגר"מ גרוס והגרמ"מ קארפ שבו אל מן הגרי"ש אלישיב עם תשובת מן הרב ואזנר. בעקבותיה זאת אמר מן הגרי"ש אלישיב, שכן יש לנהוג למעשה.

תופעה זו מצויה בכמה מדגי הים, ובפרט אותם הבאים מאלסקה [ארה"ב ורוסיה] ומעובדים בסין, ובדגים המצויים ברשתות השייט, ניתן לציין את המצב בדגים הבאים: דגי סול [המיובאים מסין], פלאונדר. קוד. סלמון [מהים הפתוח ומגיעים מארה"ב, קנדה וסין] - להבדיל מסלמון המגיע ממרבדיה וצ'ילי, שזה גידול בכלובים ונקי מתולעי אניסאקיס. אלסקה פולוק [המיובא מסין] בקלה מרלוזה [המיובא מסין ומגיע מאלסקה ללא בני מעיים לעיבוד בסין] - להבדיל מהבקלה מרלוזה בארגנטינה המגיע לתעשיית הפילה עם הבני מעיים ונמצא נקי בתוך הבשר מתולעי אניסאקיס.

אופן הבדיקה

בדגים הזכרים לעיל, שיש בתוכם תולעי אניסאקיס בבשר הדגים, חלקים הם לשלושה חלקים. א. דגי קוד, פלאונדר, פולוק, מרלוזה בקלה [מסין] - חובה להסיר את העור משני הצדדים, ולבדוק היטב ממול מקור אור, שאין תולעים [כעין חוט שקוף ארוך לעיתים ישר ולעיתים מפותל כעין ספירלה]. וכל תולעת יש להסירה מתוך הדג. ב. דגי סול מסין, יש להסיר את העור השחור, כאשר את העור הלבן כיון שהוא משתקף אפשר להשאיר, ולבדוק ממול מקור אור כאמור. ג. דגי סלמון מאלסקה [ארה"ב, רוסיה], קנדה, סין ושאר המדינות המגיעים מהים הפתוח, חובה להסיר את עור הדג מכל צדדיו, והבדיקה היא קשה יותר, כיון שאי"א לשקף את בשר הדג, משום שצבע הבשר הוא ורוד והתולעת שקופה. על כן חובה לבדוק היטב תחת מנורה אולטרה סגול בחדר חשוך, שאז קצוות התולעים הנשארים בחוץ, הופכים לצבע לבן ובאמצעות פינצטה, ניתן להסירם מהבשר. ב"ה לאור ידיעת הבעיה מזה שנים, כל הדגים המשווקים עם חותם "נבדק", של המכון למצוות התלויות בארץ, הם נקיים מכל חשש תולעי אניסאקיס, כאשר צוות מומחי המכון נמצא בכל ייצור וייצור וכל דג ודג נבדק 4 פעמים, על גבי שולחנות אור וכל תולעת מוציאים מבשר הדג.

כן נכנס יו"ר המכון למצוות התלויות בארץ, הגרי"ש רווח, יחד עם הגאון רמ"מ קארפ וצוות מומחי המכון, בקודש פנימה אצל מן הגרי"ח קנייבסקי שליט"א וראה בעיניו את התולעים גם במעי הדג וגם בתוך הבשר ונבהל ממראה עיניו. לאחר ששמע את כל צדדי השאלה, הורה לפרסם לציבור, שיש להזהר מאד מתולעים אלו, שהם בחשש איסור תורה.

דין שרץ המים

להבדיל הסוגיא וכי שהציבור לא יחשוש שזה קיים בכל הדגים, מבקש יו"ר המכון הגרי"ש רווח, להבהיר את המציאות, כדי להכירה מקרוב. תולעים רגילים שמצויים בבשר הדגים, שמתרבים, מצויים לרוב בדגי הים, כגון הטפילים הנראים כעין גרגרי אורז, המצויים בדגי ים רבים. אלו מצויים בדגי סול מכל הימות שבעולם, דגי הבקלה מארגנטינה, דגי פולוק מאלסקה, דגי סונה מכל מדינות העולם ועוד. טעם הדין להיתר, לימדנו חז"ל, שהוא מפני שתולעים אלו נוצרים בדג ולא באים מבחוץ, וכיון שהם לא שרצו במים אין עליהם דין של "שרץ המים". ואכן, תולעים אלו מצויים רק בבשר הדג ולא במעי הדגים. מאידך, תולעי אניסאקיס, מצויים לרוב במעי הדגים וגם בבשר הדג, ולאחר מעקב ובדיקה עם מומחים אחר "מחזור החיים" של תולעים אלו, ברור שהם שרצו במים, קודם כניסתם אל הדג, כך שדינם כדן "שרץ המים".

כמו כן ניתן להשיג דגים קפואים באריות חתומות עם חותם המעבדה של המכון, בכל רשתות

פרטים נוספים ניתן לקבל במשרדי המכון 08-9214829

Is This Worm Kosher? The Kashrus of Tolleyim in Fish

By: Rabbi Dovid Bistricher

[\(http://oukasher.org/index.php/common/article/is_this_worm_kosher_the_kashrus_of_tolleyim_in_fish/\)](http://oukasher.org/index.php/common/article/is_this_worm_kosher_the_kashrus_of_tolleyim_in_fish/)

Educated kosher consumers are well aware that kosher fish require two characteristics, fins and scales. However, many are uninformed about the relevance of insects to the kashrus of fish. Despite a familiarity amongst consumers about tolleyim issues in fruits and vegetables, many are unaware of discussions in Shas and Shulchan Aruch about how this area pertains to the fish industry.

The gemara in Chullin (67b) states that insects, referred to as "darna", found in the bellies of fish are prohibited and those found in the flesh of fish are permitted. The distinction between insects found in the stomachs or flesh of fish, lies in their origin. The gemara and rishonim explain that insects found in stomachs are presumed to be swallowed by the fish, while those found inside the flesh are grown inside the fish itself. Mature insects swallowed by fish are considered sheratzei hayam and are prohibited, while insects grown inside the flesh are not considered sheratzei hayam and are permitted until they exit the fish into the ocean. Although the Rambam (Hilchos Ma'achalos Assuros 2:17) makes a distinction between insects grown inside flesh while the fish is alive and while it is not, the position of all other rishonim is that insects grown inside the flesh of fish are permitted even when the fish is alive. The Shulchan Aruch Yoreh Deah (84:16) rules clearly that all insects found in the bellies of fish are prohibited, while those found in the flesh are permitted.

This issue has gained considerable attention recently due to claims by marine biologists that insects found in the flesh of fish are not generated inside the fish itself. Scientists have been contending that insects found in the flesh of fish, like salmon and whitefish, are initially swallowed by other smaller fish that are a food source of larger fish. The insects eaten by the smaller fish subsequently penetrate the larger fish and become lodged in their flesh. Based upon these facts and the basic halachic guidelines above, it would appear these insects should be prohibited. However, these contentions seem to contradict the Shulchan Aruch, which permits insects found in the flesh of fish without restriction.

A general discussion of how to approach scientific claims that are contrary to Chazal is beyond the scope of this article. This particular question has been discussed by Gedolei Yisroel during the past several decades, although there is very little written about it. Rav Shmuel Vosner wrote a teshuva (see Shevet HaLevi 4:83) about this subject, and grappled with the apparent discrepancy between Chazal and scientific contentions. Rav Vosner speculates that perhaps the gemara's mention of "darna" is referring to a specific type of insect. However, since nowadays we can not distinguish which insects are considered "darna" we should assume that they are all prohibited, even when found in the flesh of fish. Nevertheless, Rav Vosner acknowledges that the Tur and Shulchan Aruch do not distinguish between different types of insects. According to the Tur and Shulchan Aruch all insects found in the flesh of fish are permitted, without restriction. Rav Vosner is somewhat inconclusive in this teshuva, although subsequently wrote a more definitive position suggesting that people should be vigilant in this area (see Shevet HaLevi 7:127:3). Moreover, in 1997 Rav Yosef Shalom Elyashiv shlita took a stringent position in this area regarding whitefish. Rav Elyashiv is quoted as accepting the testimony of marine biologists, but limited only to very specific instances when scientific evidence supports that the insects entered the fish from the ocean. This would not be considered a contradiction to Chazal, since Chazal never stated that it is impossible for insects from the ocean to become lodged in the flesh of fish (see Bedikas HaMazon KeHalacha Volume I, pp. 112).

Rav Moshe Feinstein zt'l has often been quoted as being lenient on this matter. Although assuming these insects originated from outside the fish is not necessarily a direct contradiction to chazal, it does not immediately render the insects prohibited either. Insects found in the flesh of fish are very small. Presumably, the insects are not noticeable to the naked eye until they mature inside the fish itself. Chazal in their infinite wisdom have declared "lo nitna Torah LeMalachei HaShares" ("the Torah was not given to

angels". See Berachos 25b). As a general rule, insects that are noticeable only through extraordinary means are not prohibited. In essence, these insects would still not be considered prohibited until they exit the fish into the ocean. It is said that when Rav Moshe zt'l was initially approached to write a teshuva about this topic he respectfully declined, explaining that the answer is clearly found in the Shulchan Aruch. When approaching this issue it is important to bear in mind two considerations. First, recent scientific contentions about the physiology of fish need not be accepted to the exclusion of Chazal. Rav Vosner suggests in his teshuva the possibility that both are correct and halacha allows us to assume that the origin of insects found in the flesh of fish are not from outside the fish, but grown inside the fish itself. Moreover, there is a basic fundamental difference between science and Torah. The field of science is forever changing and developing, while a critical foundation of our emunah is that Torah is eternal and constant. Scientific and medical theories of yesteryear, often taken for granted, have proven fallacious and outdated over time. This trend has continued throughout history, as medical and scientific developments continue contribute new theories, while previous scientific beliefs become obsolete. Many Gedolei Yisroel, both in Eretz Yisroel and the United States, regarding this particular issue took the position that current scientific evidence can not be accepted in a manner that seemingly contradicts Chazal, with a general line of reasoning similar to Rav Moshe zt'l. The list of Gedolei Yisroel that have been lenient with this matter in addition to Rav Moshe Feinstein zt'l include, Rav Shlomo Zalman Aurebach zt'l, Dayan Yitzchok Yaacov Weiss zt'l, Dayan Yisroel Yaacov Fisher zt'l, The Klausenberger Rebbe zt'l, and Rav Abba Shaul zt'l, amongst others (see Bedikas HaMazon KeHalacha Volume I, pp. 112).

The position of most kashrus agencies internationally about this topic has been lenient, consistent with the simple reading of the Shulchan Aruch. Although there are poskim who suggest that one should be vigilant in this area, the general consensus amongst most Gedolei Yisroel has been to continue accepting the position espoused in the Shulchan Aruch, and followed by previous generations.

OU Policy on Worms in Fish

29 Adar 5770 - March 15, 2010

By Rabbi Chaim Goldberg, RC Fish

(www.jerusalemkoshernews.com -- Reprinted with permission from the OU)

The Gemarah in Chulin 67b states that darna, a worm-like parasite, found in the flesh of a fish is permissible because "minei gavli" it grows in the fish. The Shulchan Aruch, Y.D. 84:16, quotes this halacha, and adds that worms found in the viscera (gut) are prohibited while worms found in the fish are permitted.

Recently there has been considerable discussion about worms in fish. Some Rabbonim understand the halacha (as formulated in Shulchan Aruch) to be that worms which hatch in the flesh are permitted, while worms that are swallowed whole and enter the viscera are prohibited.

Both of the worms migrate to the flesh. Based on this understanding these Rabbonim have stated that today, worms in fish are prohibited. This is because scientists maintain that contemporary worms known as Anisakis enter the flesh through the viscera and then migrate to the flesh. This is not a new issue and the question has been raised repeatedly in recent years. The OU has reviewed this matter and found it not to be an issue.

(Editor's note) Rav Belsky confirmed unequivocally that OU policy remains that there is no checking necessary and no prohibition of the worms found in wild salmon and other fish, in accordance with Y.D. 84:16 for the following reasons: Shulchan Aruch does not limit the permissibility of tolayim (parasites) found in the flesh of fish to any species of tolaas. The halacha states that a tolaas found in the flesh of a fish is mutar because of the rule of minei gavli [Chulin 67B], (that the parasite found in the flesh of the fish is permissible since it grew bigger in the fish) Rav Belsky cited Rashi in the Gemara as using the term gavul to mean that it "became bigger", and he understood this to mean even if the worm originated and was visible to the naked eye outside of the fish, it would be permitted if it grew in the fish flesh. Rav Belsky felt there is no reason to believe the tolayim present today are any different from the tolayim discussed in Chulin and S.A. Rav Belsky felt this reason itself was sufficient to permit the matter, but added additional reasons to permit as follows: On his audio

presentation for OURadio last year, Rav Belsky noted that Shulchan Aruch did not require one to be an expert in the tolayim found in the fish flesh to know how they got into the flesh, either from the viscera or from some other source.

Rav Belsky further feels that it is irrelevant whether the tolaas entered from the viscera or from some other way, whether it happened when the fish was alive or after it died. As proof, he notes that S.A. (ibid) says that tolayim which come after the death of the fish are permitted. Rav Belsky felt these tolayim must have come from the viscera, because there was no other reasonable source for tolayim entering a fish after death and yet they are permitted.

Some are concerned that the tolayim found in the flesh are actually the forbidden tolayim originally found in the viscera (Shulchan Aruch forbids the tolayim found in the viscera). Rav Belsky felt this claim is not based on any significant research. Rav Belsky felt that his own inquiries from qualified experts indicate that the opposite is true, and that the tolayim in question are found in the flesh while it was alive. Furthermore, Rav Belsky feels even tolayim entering the flesh from the viscera would be permitted as per above.

Rav Belsky confirmed that the size of the tolaas when it is swallowed by the fish is not relevant (even if it is visible while swallowed by the fish and visible when it migrates from the viscera). He also felt that reports that the tolaas is typically 5 mm is an exaggeration of the larger end of the spectrum recorded. He believes that nearly all of these tolayim when they are swallowed are between 1-2 mm long and quite thin (Rav Belsky felt they would be considered ayno nireh l'aynayim [halachically invisible]).

<http://www.ouradio.org/index.php/ouradio/comment/9742/>

http://www.ou.org/torah/article/a_few_words_about_fish-worms

http://www.science-halacha.com/refuah/refuah_J1.htm

http://www.science-halacha.com/refuah/refuah_water_worms.htm

http://www.science-halacha.com/refuah/refuah_eng_C1.htm

http://www.science-halacha.com/refuah/refuah_eng_water_worms.htm